

Smutter – På tur i traditionerne

Formål

Næst efter jul er påske og pinse de store højtider – og mellem påske og pinse fejrer vi Store Bededag og Kristi Himmelfart. Grønsmutterne ved, at de har fri fra skole, men måske ikke helt hvorfor. Dette mærke fortæller hovedbudskaber fra disse højtider og leder frem til, at grønsmutterne kender hver helligdag.

Forudsætninger for grønsmutterne

Ingen særlige.

Forudsætninger for lederne

Det forudsættes, at lederen kan bage brød på/ved bål.
Det er tanken, at mærket tages i perioden fra påske til pinse.

Om trinene

For hvert trin er der en kort introduktion til højtiden. Trinene og eventen er bygget op ud fra tanken om, at grønsmutterne bedst husker og reflekterer ved at have leget viden ind.

Trin 1

Påske.

Trin 2

Store bededag og Kristi Himmelfart.

Trin 3

Pinse.

Event

På tur fra påske til pinse.

Trin 1 - Påske

Introduktion

Påske er den største kristne højtid. Det var i påsken, at Jesus blev forrådt, korsfæstet, døde og genopstod. Hvad der skete på hvilke dage, kommer vi tilbage til i eventen.

På dette trin sætter vi fokus på nogle af de meget synlige traditioner som grønsmutterne kender og sætter dem kort ind i en sammenhæng: Påskeæg og påskelam.

I gamle dage var det et sikkert forårstegn, når hønsene begyndte at lægge æg igen. Æg er forårsmad, som også symboliserer opstandelsen. Derfor pynter vi med æg og kyllinger til påske. Æggeskallen ser død og livløs ud som graven. Men inden i skallen bryder et nyt liv frem, ligesom Jesus brød ud af grav og død, da han opstod påskemorgen.

Vi spiser lam til påske, fordi det er forårsmad, og fordi det symboliserer påskens budskab. Jesus blev nemlig ofret som et uskyldigt lam. Jesus bliver flere steder i Bibelen kaldt Guds lam. Lammet bliver brugt som symbol på Jesus i salmer og i kirkekunst. I kalkmalerier, altertavler og glasmosaikker kan man ofte finde et hvidt lam med en rød fane, som symboliserer Jesus efter opstandelsen. Lammets hvide farve er uskyldens og renhedens farve, mens den røde farve i fanen minder om Jesus' blod ved korsfæstelsen.

Aktiviteter

Fortæl først grønsmutterne om påske og traditioner ud fra introduktionen ovenfor.

Derefter vælges mellem følgende aktiviteter – eller måske vil i gennemføre dem alle.

Æggeløb: (inspireret af pøseløb)

Alle grupper får et ukogt æg som de skal passe på under løbet.

Post	Beskrivelse	Materialer
1	Ægget er jo ret lille, men alligevel spændt på, hvad det bliver, når det bliver stort. Hvad er det, der er på disse billeder?	Billeder af fugle fx høne, papegøje, svane (unge), blishøne, kalkun (død post)
2	Ægget vil finde ud af, hvad det bliver. Det har hørt, at hvis det bliver varmet op, vil det komme ud af ægget som noget andet. Nu skal I putte ægget i kogende vand.	Trangia med kogende vand (vandet er bragt i kog af posten, mens ægget koger i 7 minutter fortæles om, hvordan man tænder en

		trangia – og grønsmutterne kan evt. prøve med en anden trangia)
3	Ægget gør sig lækker. Ægget har hørt, at på denne tid af året er det almindeligt, at de store æg pynter sig – så det vil jeres æg også	Sprittusser (evt. andet pynt – kan være død)
4	Ægget har hørt, at mange voksne æg/fugle flyver syd på om vinteren. Så den vil øve sig i at flyve. I skal kaste ægget fra sted til sted og gribe med et viskestykke – øge afstand, indtil det tabes første gang.	Viskestykke
5	Ægget kom til skade på sin flyvetur, så nu skal I give det førstehjælp. Sæt et plaster på	Plastre (død post)
6	Ægget er efterhånden ret trist. Kommet til skade, ved ikke hvad det bliver når den bliver stor. Vi tror jeres æg skal have en ven – find et æg hver her i området	Små indpakkede chokoladeæg svarende til antal grønsmutter (kan være død)
7	Alle æggene er nu utålmodige – hvad er de inden. Alle grønsmutterne pakker (hjemme i spejderhuset) deres chokoladeæg op med kniv og gafler	Knive og gafler

Trille og prikke påskeæg: Påskeæggene blev i gamle dage brugt til særlige påskelege, hvor man kunne vinde de andres æg. Man trillede påskeæg ned ad en bakke og så gjaldt det om at trille længst eller at ramme de andres æg. Når man prikkede æg, slog man sine æg mod hinanden, og det gjaldt om først at slå hul på den andens æggeskal. I kan også prøve at trille æg.

Pynt dine påskeæg: I kan pynte påskeæg enten ved at pynte almindelige æg eller diverse hobbyartikler. Når man koger hønseæg med løgskaller eller andre naturmaterialer i vandet, får man røde, gule, brune eller grønne æg. Traditionelle påskeæg er ofte røde, fordi den røde farve symboliserer Jesus' blod på korset.

Afslutning

Snak med grønsmutterne om påske – hvad ved de? Hvad tænker de – fx er det jo meget skræmmende at blive korsfæstet.

Materialeliste

- Se postbeskrivelse
- Evt. påskeæg og materialer til at pynte

Trin 2 – Store bededag og Kristi Himmelfart

Introduktion

Bededag, som også kaldes store bededag, falder altid fredag før 4. søndag efter påske. I dag forbinder mange dagen med varme hveder og konfirmationer, men dagen var oprindeligt tiltænkt bøn og faste.

Store bededag har ikke sin oprindelse i de bibelske fortællinger som de fleste andre helligdage. Dagen, som er en særlig dansk helligdag, blev nemlig indført i 1686 af biskop over Sjælland, Hans Bagger, og han kaldte dagen *Ekstraordinær Almindelig Bededag*.

Bededagen blev indvarslet allerede aftenen før, når kirkeklokkerne ringede som et signal til, at kroer og forretninger skulle lukke. Alle skulle faste, indtil gudstjenesterne var afsluttede, og i øvrigt afholde sig fra arbejde.

Vi spiser varme hveder, fordi bagerne ikke måtte arbejde store bededag og derfor bagte hvedeknopper, som smager særlig godt, når de bliver ristet dagen efter.

Kristi himmelfartsdag falder 40 dage efter påske og ti dage før pinse. Den ligger altså altid på en torsdag, tidligst 30. april og senest 3. juni. Kirken fejrer ved Kristi himmelfart, at Jesus steg til himmels 40 dage efter sin opstandelse.

Kristi himmelfart markerer på den måde afslutningen på Jesus' liv på jorden. Kirken fejrer altså ikke kun, at Guds søn kom til Jorden, men også at han forlod den igen efter opstandelsen. Det lyder måske som en mærkelig begivenhed at fejre. Men det var nødvendigt, for at han kunne vende tilbage som Helligånd i pinsen.

Aktiviteter

Fortæl grønsmitterne om store bededag og Kristi himmelfart ud fra introduktionen ovenfor.

Bage varme hveder: I skal bage "varme hveder" på bål – fx urtepottebrød eller andet brød som kan bages på bål.

Afslutning

Tal med grønsmitterne om bøn, måske mens I er ved bålet. Måske kan I også nå indenfor, og grønsmitterne kan få lejlighed til at tale om, hvad de gerne ville bede om.

Materialiste

- Materialer til "varme hveder"

Trin 3 - Pinse

Introduktion

Pinse er efter jul og påske kirkens tredje store højtid. Pinsen falder 50 dage efter påske.

Pinsen er festen for Helligåndens komme. Her fejrer vi, at Helligånden, som er Guds ånd, kom til verden og skabte tro, håb og fællesskab blandt mennesker.

Pinsen er helt centralt for den kristne kirkes begyndelse, for da Helligånden kom til disciplene, blev de sendt ud i verden for at dele deres tro på Jesus med alle.

Som tegn på, at de havde fået Guds ånd, begyndte de at tale og forstå alle sprog. Det blev begyndelsen på de første kristne fællesskaber, *menigheder*. Derfor kaldes pinsen også for kirkens fødselsdag.

Helligånden er Guds usynlige nærvær. Derfor taler vi ofte om den i billedsprog og symboler. De tre mest almindelige symboler på Helligånden er duen, ilden og vinden.

Duen symboliserer fred, håb og ånd

I Bibelen møder vi duen allerede i fortællingen om Noas ark. Noa sender en due ud for at undersøge, om vandet er forsvundet fra jordens overflade. Da duen vender tilbage med et frisk olivenblad i næbbet, ved Noa, at der er håb. I Det Ny Testamente optræder duen i beretningen om Jesus' dåb. Da Johannes Døberen har døbt Jesus, åbner himlen sig og Helligånden daler ned over ham i skikkelse af en due.

Ilden varmer, oplyser og forvandler

Bibelen fortæller om pinse, at folk oplevede Helligånden som ild: *Og tunger som af ild viste sig for dem, fordelte sig og satte sig på hver enkelt af dem. Da blev de alle fyldt af Helligånden og begyndte at tale på andre tungemål.*

Vinden blæser, hvorhen den vil

Jesus sammenligner også ånden med vinden. *Den blæser, hvorhen den vil. Du hører den suse, men du ved ikke, hvor den kommer fra eller hvor den farer hen.* Man ser og mærker altså virkningen af ånden. Men ånden selv kan man ikke se eller holde fast. Bibelens pinsefortælling beskriver også Helligåndens komme som en susen: *Og med et kom der fra himlen en lyd som af et kraftigt vindstød, og den fyldte hele huset.*

Aktiviteter

Fortæl først grønsmitterne om pinse ud fra introduktionen ovenfor.

Aktiviteterne tager udgangspunkt i symbolerne på Helligånden. Der kan vælges mellem dem.

Sprog og koder: Som tegn på, at de havde fået Guds ånd, begyndte disciplene at tale og forstå alle sprog. Prøv at sige nogle ord på andre sprog – forstår I hinanden?

Kan I læse koder: Prøv at lege med nogle enkle koder fx hvert andet bogstav, læse bagfra eller hvilke koder grønsmutterne nu kender, eller de skal stifte bekendtskab med her.

Ild: Grønsmutterne tænder bål, evt. bare stearinlys der hygger ved nogle af de andre aktiviteter.

Due: Grønsmutterne kan fremstille en due fx ved at klippe den ud af mosgummi eller lignende, som måske kan hænge på uniformen.

Vind: Fremstil en lille vindmølle i papir (find vejledning på nettet).

Afslutning

Tal med pigerne om pinse. Er det noget, de fejrer derhjemme – har de nogen traditioner knyttet til pinse?

Materialeliste

- Afhængigt af valg af aktivitet fx materialer til vindmølle eller due

Event – På tur fra påske til pinse

Introduktion

På eventen tages grønsmitterne gennem de mange helligdage gennem spejderaktiviteter, som gør, at de måske bedre kan forbinde noget med og huske de enkelte dage og deres betydning.

Aktiviteterne er her beskrevet som et løb, men de enkelte poster kan også afvikles samlet, og kan tage kortere eller længere tid. Ved hver post skal grønsmitterne introduceres til dagens betydning.

Aktiviteter

Post-introduktion	Beskrivelse	Materialer
Palmesøndag Palmesøndag rider Jesus ind i Jerusalem på et æsel og bliver modtaget af det jødiske folk som en konge. Folket har lagt deres kapper og palmegrene på vejen foran ham for at hylde ham. I nogle kirker pynter man kirken med palmer eller forårgrene	I skal kende disse træer	Blade, grene eller billeder af blade/grene
Skærtorsdag Skærtorsdag var dagen før Jesus blev korsfæstet. Om aftenen tog han afsked med sine disciple ved den sidste nadver. Det var også her disciplen Judas forråbte Jesus for sølvpenge Johannesevangeliet fortæller, at det også var på skærtorsdag, at Jesus vaskede disciplenes fødder. Her har dagen sit navn <i>skærtorsdag</i> , som betyder <i>rene</i>	I får "nadver" Hvor mange penge er der i denne pung (følekims) Evt. fodvaskning/fodbad a la well-ness (hvis det ikke afvikles som et løb)	Kiks og saftvand Pung/lukket pose Et antal mønter

<i>torsdag</i> Kirkens farve for skærtorsdag er, som dagens navn antyder, hvid.		
<p>Langfredag Langfredag markerer vi, at Jesus blev korsfæstet, døde og blev begravet. Derfor er det en stille og afdæmpet dag i kirken.</p> <p>På langfredag bliver alterlysene ikke tændt, og der står ikke friske blomster på alteret. I gamle dage kunne alter og prædikestol være dækket til med sort fløjl for at markere, at det var sørgedag.</p>	Grønsmitterne skal lave et kors. Evt. er det her de første gang prøver at pionere rigtigt?	Materialer til kors (rafter, besnøring)
<p>Påskedag Påskedag fejrer vi, at Jesus opstod fra graven. Tre af de kvinder, som fulgte Jesus, fandt hans grav tom, den store sten, der var foran graven, var væk. En engel fortalte dem, at Jesus var opstået fra de døde og gået i forvejen tilbage til byen, hvor de ville se ham igen.</p>	<p>Grønsmitterne skal også "kaste sten bort" fx gennem et spil petanque</p> <p>Alternativt kan de se hvor lang de kan kaste en stor sten</p>	Petanque spil (sten)
<p>2. påskedag Anden påskedag fortsætter fejringen af Jesus' opstandelse. Her fokuserer vi især på, at Jesus som den opstandne igen mødte sine disciple og fulgte dem</p>	Leg kongens efterfølger	
Store bededag	Lav et smykke af bønner, plant bønner	Afhænger af valg af aktivitet

Store bededag er en samling af tidligere helligdage. En dag med særligt fokus på at bede bønner.	eller lav mad med bønner – afhængigt af den tidsramme I har for eventen	
Kristi Himmelfart På denne dag forlod Jesus jorden igen og fløj til himmels.	Prøv at lave eksperiment med at putte en mentos i cola. Læs først om dette på nettet!	Mentos Cola
Pinse Da helligånden kom til disciplene kunne de pludselig tale alle sprog.	Grønsmutterne skal tyde følgende koder (læses bagfra): Gadslesdøf snekrik re esnip Rom usej re airaM Gorps ella elat un nak enelpicsed	Koderne (I kan også vælge at skrive med andre koder)

Afslutning

Tal om forløbet – fx ud fra trosbekendelsen, hvor en stor del jo fortæller om hele hændelsesforløbet omkring Jesus. Giver rækkefølgen på helligdagene nu mening for dem?

Materialeliste

- Se postbeskrivelse